

STÅR EVANGELISK ALLIANCE I DANMARK FOR EN EVANGELIKAL IDENTITET?

Evangelisk Alliance i Danmark (EA) og Den danske Lausannegruppe fusionerede i 2003. Det var en god anledning for bevægelsen til at overveje og definere sin identitet. Derfor nedsatte repræsentantskabet for EA i efteråret 2004 en studiegruppe, hvor følgende opgave blev givet: Tegn et billede af, hvad der er fælles gods for EAs medlemsorganisationer i Danmark – og som med påvirkning fra den engelsktalende verden identificeres som ‘evangelikal’ – uden at grave grøfter til andre kristne traditioner.

I indledningen til arbejdsgruppens kommissorium blev følgende baggrund for arbejdet ridset op:

Evangelisk Alliance er en mere end 160 år gammel bevægelse (i DK 125 år), der siden sin begyndelse har stået for en klassisk kristen tro i protestantisk tradition. Den har været under tydelig indflydelse af de vækkelsesbevægelser i England og USA, som prægede aktivistisk kristne kirker ved slutningen af det 19. århundrede og ind i det 20.

Den “evangelikale” bevægelse toppede nok i entydig identitet i USA i 50erne og 60erne. Men den fik ny international synlighed i missionkonferencer som Berlin 1966, Lausanne 1974, Manila 1989 samt ved Billy Grahams evangelist-konferencer i Amsterdam i 80erne og 90erne.

I dag vil en ganske stor del af den nye verdenskristenhed identificere sig som “evangelikale”. Cirka 600 millioner kristne i mere end 120 lande er medlemmer af kirker, der tilslutter sig World Evangelical Alliance, WEA.

WEA er en meget forskelligartet og uorganiseret bevægelse, hvor man på en række punkter vil finde divergerende og måske endog modstridende tolkninger af, hvordan Bibelens tale skal udlægges og forvaltes. Evangelikale er således indbyrdes ligeså splittet som resten af kirken. Derfor giver det ikke uden videre mening at sige, at man er “evangelikal” eller “bibeltro” eller “konservativ kristen”, idet udlægningen af, hvad dette betyder, er så forskellig.

I Danmark er ordet “evangelikal” kun blevet brugt ganske lidt. Missionsbevægelser inden for folkekirken har primært hentet deres identitet inden for vækkelsesdelen af den lutherske tradition og formuleret sig i forhold til dette. Frikirkerne har – presset af en dominerende og ofte fjendtlig folkekirke – især lagt vægt på deres ret og identitet som frikirker. Der er således kun i ringe grad fremvokset en klar, fælles evangelikal identitet i Danmark. På dette område ligner det “evangelikale” Danmark situationen i Tyskland, men det er ganske forskelligt fra England og USA. Imidlertid har den typisk ‘evangelikale trosforståelse’ været klar nok både i missionsforeningerne indenfor Folkekirken såvel som i frikirkerne.

Det generelle samfundsmæssige opbrud på næsten alle fronter i disse år nødvendiggør, at vi arbejder med udviklingen af vores selvforståelse. Kun ved at sætte nye ord på vores værdier, der svarer til en ny tid, kan vi fastholde den oprindelige kerne i traditionerne. Især blandt unge føles behovet for reformulering af troens sprog og udtryksformer – ikke alene i forhold til jævnaldrende uden kirkelig tradition, men også i forhold til deres eget meningsunivers.

Målet for den proces, der frembragte de følgende fire arbejdsrapporter var *indholdsomt* at søge en nyformulering af vores selvforståelse som “vækkelsesfolk” i lys af det kulturelle og kirkelige nybrud, som vi oplever efter årtusindskiftet. Ikke for at vi skal blive til “noget andet”, men netop for at vi essentielt kan forblive evangeliske vækkelsesfolk anno 2000 uden at virke som en dårlig karikatur af noget, der gav god mening for 100 år siden.

Da arbejdsgruppen mødtes, identificerede den de fire valgte temaer (bibel, omvendelse, mission, kirke) som kerneområder. Det videre arbejde skete i fire undergrupper, der udarbejdede fire arbejdsrapporter. De publiceres her for første gang – i al deres forskellighed.

Bestyrelsen for EA i Danmark valgte efter de fire dokumenters udarbejdelse ikke at publicere dem – i erkendelse af at de i stil og form endte op med stor forskellighed, og desuden heller ikke umiddelbart helt ‘tegnede’ den brogede flok, som hører til under paraplyen. Bestyrelsen besluttede senere at udarbejde en helt kort EA-identitets-pjece, der søger at fastholde fem nøglepunkter for Evangelisk Alliance: *Ordet, efterfølgelsen, missionen, fællesskabet, bønnerne*.

Hvad lærte vi så af processen?

- Vi lærte, at vi lever i en tid med så meget opbrud og diversitet, at det er vanskeligt at finde fælles formler og formuleringer, som alle kan føle sig hjemme i og tage på sig som identitetsgivende.
- At vi ikke ønsker at promovere ordet “evangelikal” i en dansk sammenhæng, hvor det stadig en fremmed fugl, som kun giver mening for ganske få. Ordet er rigtignok brugt meget i papirerne som en *terminus technicus*. Men slutkonklusionen blev, at vi ikke anser det for anvendeligt som en fællesbetegnelse for os, der knytter sig til Evangelisk Alliance.
- At der fremdeles findes et stort grundlag for tillidsfuldt fællesskab mellem kristne i Danmark ud fra den tradition og de kerneværdier, som EA står inde for. Der er naturligvis fremdeles forskelligheder, som betyder, at vi fungerer i kirkesamfund og foreninger, der arbejder ved siden af hinanden. Men netop meget mere ved siden af hinanden end i modsætning til hinanden.

Om nogle år må vi sikkert igen igennem en lignende proces, hvor vi arbejder med selvforståelsen. Til den tid vil der formodentlig være en god del migrant-kristne med omkring bordet, som bringer nye, globale perspektiver ind. Det kunne rykke noget både ved vores selvforståelse og vores anvendelse af ord som ‘evangelikal’. Vi håber, at publikationen af de følgende fire dokumenter kan være med til at skabe øget bevidsthed om de mange fælles anliggender, som vækkelseskristne har.

Birger Nygaard og Peter Götz

BIBEL

Bibelkristendom

Et af den evangelikale kristendoms kendetegn er, at den er *bibel*kristendom. Det gælder både i teori og praksis. Trods vore forskelligheder er vi fælles om en uforbeholden tillid til Bibelen som sand og forpligtende. Vi er desuden fælles om at *bruge* Bibelen. Fordi vi tror, at Gud taler til os igennem den, ønsker vi også i praksis at leve under stadig indflydelse af den. Det er vigtigt for os, at vi ønsker, at Bibelen skal være mere end illustration af og/eller prøvesten for troens og forkyndelsens indhold. Den skal selv sætte dagsordenen i vore liv og vore menigheder. Tre stikord er afgørende til en mere overordnet bestemmelse af en evangelikal forståelse af Bibelen, nemlig Bibelens *sandhed*, Bibelens *myndighed* og Bibelens *kraft*.¹

Jesu syn på Bibelen

Tillid til Bibelen kommer af tillid til Jesus. Derfor ønsker vi, at det syn på Bibelen, som Jesus havde, og den måde, som han brugte den på, skal bestemme vores forhold til Bibelen. Det gælder ikke mindst, når vi oplever, at vores tillid til Bibelen kommer under pres, for eksempel når vi læser noget, der ikke umiddelbart forekommer os rimeligt. Det går an at tage det for gode varer alligevel, for det gjorde Jesus. Hans undervisning er båret af en uforbeholden tillid til Det Gamle Testamente, og en lignende tillid må vi efter hans ord have til Det Nye Testamente, så sandt som han har sagt god for apostlene, endda med ret stærke ord.² At tilliden til Jesus er udgangspunkt for vores forhold til Bibelen, betyder samtidig, at vi ønsker at gøre alvor af, at Bibelen først og fremmest handler om ham.³ Det angiver

en slags “fortolkningsnøgle” eller “overordnet læsestrategi”, og det betyder konkret, at man ikke kan gøre et af Bibelens andre (spændende) emner til dens hovedsag, uden at man misforstår, det man læser. Bibelen er skrevet for at formidle det evige liv ved troen på Jesus (jf. Joh 20,31; Rom 15,4; 2 Tim 3,15-16).

Bibelens sandhed

Evangelikale er fælles om at holde Bibelens vidnesbyrd for sandt i ligefrem forstand. Altså simpelthen sådan, at vi regner med, at det, der står, er i overensstemmelse med virkeligheden (korrespondenskriteriet for sandhed).⁴

Denne enkle forståelse af Bibelens sandhed har længe været under pres, dels fordi Bibelens historiske troværdighed er blevet betvivlet, dels fordi den bagvedliggende opfattelse af, hvad sandhed er, er blevet bestridt. Men dette pres til trods anser vi Bibelens “ligefremme” troværdighed for noget uopgiveligt.

Samtidig er der grund til at fremhæve, at Bibelens vidnesbyrd også er sandt i den forstand, at det svarer til vores verden (kohærenskriteriet for sandhed). Ikke sådan, at der går en lige linje fra vor naturlige erkendelse af virkeligheden til erkendelsen af Guds virkelighed, for Bibelen er givet for at sige os noget, som vi ikke kan sige os selv (se fx 1 Kor 2,9). Men Bibelen handler ikke om noget fremmed; den handler om vores verden, og om hvad Gud har gjort og vil gøre netop i den.

Det betyder, at det ikke er bibellæserens eller forkynderens opgave at gøre de bibelske tekster forståelige og relevante; det er de i udgangspunktet. For de er ord fra Gud

til mennesker, som han har skabt og elsker. Samtidig med at Bibelen således formidler et budskab, der kommer til os udefra, nemlig fra Gud, er det altså et budskab, der netop handler om os. I den forstand er Bibelens sandhed også en pragmatisk sandhed, og det er væsentligt at gøre alvor af dette og fokusere netop på det. For når det gælder bibellæsning, er en af de afgørende hindringer for mennesker af i dag, at de oplever den som irrelevant.

Bibelens myndighed

Evangelikale er fælles om troen på Bibelens myndighed. Det er et udtryk for, at vi ønsker, at Bibelen skal være formende og bestemmende for vores tro og vores liv, fordi den ikke bare er ord om Gud, men ord fra Gud. I praksis indebærer det naturligvis, at man læser regelmæssigt i Bibelen, og at man læser i *hele* Bibelen, ikke kun de tekster, man på forhånd kender og holder af, ligesom det betyder, at man er villig til at bøje sig for Bibelens myndighed, også hvor den modsiger det, som man selv finder sympatisk eller rimeligt.⁵ Troen på Bibelens myndighed har en synlig og meget konkret konsekvens, nemlig at man – som det ofte og med stærke ord er fremhævet i Bibelen selv (se fx Matt 7,24ff og Jak 1,22ff) – lader det, som man læser, få praktiske følger, så man handler efter det. Det er vigtigt, for det er en snigende fare for enhver, der er optaget af bibelsyn og bibeltolkning, at de teoretiske overvejelser kommer til at fylde så meget, at det overskygger Jesu enkle: Enhver, som hører mine ord og handler efter dem ...

Bibelens kraft

Evangelikale er fælles om troen på Bibelens kraft. Det betyder, at vi tror, at Bibelen – som Guds ord – selv har kraft til at bringe mennesker i forbindelse med den Gud, som

den handler om. Det indebærer et ønske om, at alle mennesker må komme i umiddelbar nærkontakt med Bibelen. Dens kraft ligger nemlig hverken i bestemte forudsætninger eller i nogen bestemt læseteknik eller læsestrategi, som mennesker så først måtte tilegne sig for at kunne nærme sig Bibelen, men kraften ligger i Bibelen selv.

Bibelens troværdighed under pres - og modreaktioner på det

Den evangelikale bibelforståelse blev formet i opgør med den kritiske bibelforskning, som bestrider Bibelens historiske troværdighed. Bibelkritikken er dog ikke død, selvom den ikke på samme måde som tidligere sætter dagsordenen for den måde, som man beskæftiger sig med Bibelen blandt andet i forskning og undervisning. Der er imidlertid fortsat brug for en apologetisk indsats for at forsvare tilliden til Bibelens troværdighed. Men der er her en fare for, at vi bliver negativt bestemt af vore modstandere, så bibelkritikkens rationalistiske virkelighedsforståelse så at sige smugles ind ad bagvejen.⁶ I en iver efter at underbygge Bibelens historiske troværdighed spørger vi mindre efter dens anliggende og budskab, og bliver således mindre optaget af, hvordan Bibelen kan formidles i dag. Vægten kommer således til at ligge på den dogmatik, som udledes af den bibelske fortælling, og fortællingen selv bliver det ekstra, der kan komme med, hvis tiden tillader det, eller hvis man taler til børn. Der er en fare for at gøre Bibelen til en tidløs samling af abstrakte sandheder og ord fra Gud snarere end det nedskrevne vidnesbyrd om Guds indgriben og vældige frelseshandlinger. Bibelens narrative indhold ses som illustration til den egentlige teologi. Det betyder – sat på spidsen – at Romerbrevet er mere teologisk end lignelserne, og at Paulus er en bedre teolog end Jesus. Noget

ingen selvfølgelig vil mene, men som måske alligevel trænger igennem i den måde, vi arbejder med Bibelen på.

En måde at imødegå disse tendenser på er at besinde sig på den bibelske fortælling, sådan som det skete på vejen til Emmaus, hvor de to disciple blev inviteret til at gå ind i den gammeltestamentlige historie og i det perspektiv fik lyst og mod til tolke deres egen historie, eller når Jesus fortalte lignelser og ikke nødvendigvis efterlod sine tilhørere med et svar, men snarere med en provokation eller en klar fornemmelse af, at det var dem, som han talte til.

At give Bibelens budskab videre som bibelhistorier er ikke at tale ned til folk. Det modsiger dagens reklamer og det faktum, at Jesus også fortalte historier, når han talte til farisæere, saddukæere og skriftkloge. At lægge vægt på den bibelske historie er vigtigt i dag, blandt andet fordi: (a) Det er den kommunikationsform, som bedst høres i dag. (b) Hovedlinjerne i den bibelske historie (exodus, ørkenvandring, eksil og befrielse) rører ved den eksistentielle og spirituelle søgen, mennesker oplever i dag. (c) Den bibelske historie rummer også lidelse og nederlag og giver derfor plads til menneskers hele tilværelse.

Personlig bibelbrug

En af grundpillerne i evangelikal spiritualitet er den *personlige bibellæsning*, altså at den enkelte dagligt sætter tid af til i stilhed og under bøn at læse i Bibelen. Det vidner de mange bibellæseplaner om, som især formidles af evangelikale grupper. Her guides læseren gennem Bibelen, enten over en bestemt tid, efter et bestemt system, eller ved at følge et tema. Personlig bibellæsning er en stærk og værdifuld tradition, som har betydet meget for mange mennesker og stadig gør det. Der er al mulig grund til at fastholde tilskyndelsen til daglig personlig

bibellæsning og fortsætte med at lave læseplaner og studiematerialer, som bakker op om denne praksis. I dag kan vi endda gøre det med tilslutning fra andre kristne trossamfund, som nu også taler om, at den enkelte kristne kan og må læse Bibelen til personlig opbyggelse. Således blandt andet den katolske kirke, hvor man de sidste 30-40 år efter andet vaterkanerkoncil har talt og skrevet om bibelformidling og bibeltolkning som noget, der ikke er forbeholdt præster og teologer, men som er for alle Kristus-troende. Også i latinamerikanske lande er 'folkelig bibellæsning' blevet almindeligt de sidste årtier. Det sker ofte i grupper, men sker med henblik på den enkeltes bibelbrug og opbyggelse.

Samtidig med at vi arbejder på at støtte og fastholde den daglige personlige bibellæsning, må vi gøre os klart, at det er en praksis, der er under hårdt pres, blandt andet af følgende grunde: (a) Den forudsætter, at man kan læse, hvilket kun gælder for cirka 30% af verdens befolkning. Selv i Danmark er omkring 25% af den voksne befolkning funktionelt illitterære. Hvis bibelbrug begrænses til bibellæsning udelukkes mange. (b) Den forudsætter, at man bevidst prioriterer tid og ro og ensomhed. For mange, særligt unge, men også andre, er det svært og i øvrigt påvirkes de ikke først og fremmest af noget, der står på tryk. De har svært ved regelmæssigt at sætte sig ned og læse Bibelen, for de sætter sig heller ikke i en rum med en anden bog. Det gør den personlige bibellæsning svært tilgængelig for en stadig større gruppe, også blandt bevidste kristne med ansvar i menighederne. (c) Det, som skulle være til opmuntring, hjælp og opbyggelse, spinder i stedet gudsforholdet ind i et net af dårlig samvittighed, som lammer trosfrimodigheden, fordi man måler sit forhold til Gud på, hvor godt man lykkes med den personlige

bibellæsning. Spørgsmålet om bibelbrug bliver i al for høj grad til et spørgsmål om, hvor meget man har læst i Bibelen, og hvor meget bibelkundskab man har. (d) Der er et åndelig pres mod al bibellæsning, fordi Djævelen hader det. Kan han bekæmpe det ved hjælp af funktionel illitteraritet, tidspres eller dårlig samvittighed, gør han det. Da Gutenberg opfandt bogtrykkerkunsten, og der samtidig kom gang i bibeloversættelse i stor stil, var det en revolution. Bibelen blev gjort tilgængelig og lukkede sig op for mennesker på en hidtil uset måde. I dag er der fare for, at Bibelen i stedet lukker sig for nogle, hvis vores tilgang til den for snævert kobles sammen med den praksis, vi kender som personlig bibellæsning. Og det må ikke ske! Bibelbrug er mere end læsning; det er at engagere og involvere sig i Bibelen, så man læser/hører og handler efter det.

At turde slippe Bibelen løs

Den folkelige bibellæsning i latinamerikanske lande og den måde, hvorpå bibellæsning vinder indpas i katolske kredse, bæres af en tillid til, at Bibelen kan læses eller høres *umiddelbart*. Det er, som man her er gået fri af den bibel-skepsis, som den bibelkritiske forskning har medført i mange protestantiske kredse. Den bibelkritiske forskning har nemlig ikke kun betydet, at mange har mistet tilliden til Bibelen, men også at de har mistet tilliden til, at de selv – uden teologers og eksperter hjælp – kan læse og forstå den. Hvor Bibelen før var lukket, fordi den kun fandtes i få eksemplarer eller på uforståelige sprog, opleves den i dag lukket, og kun eksperter kan nærme sig den. Derfor skal vi arbejde med metoder og former, hvor Bibelen igen kan slippes løs. Bibelbrug må blive til bibelengagement, hvor vi tør lade bibelbrug føre til dialog med Bibelen og den historie, den fortæller, så den kan krydse og korrigere vores egen historie.

Bibelen har ikke kun “litterære fødder” at gå på

At Bibelen findes i bogform til en pris, som ikke afholder nogen i vores samfund fra at have den, er i sig selv fantastisk. Men det betyder ikke, at vi skal undlade at bruge alle de andre måder, som var i brug inden Bibelen kom som masseproduceret bog. De måder, som Bibelen blev videregivet på dengang, skal vi stadig benytte os af, ligesom vi skal benytte os af de former, som moderne kommunikation muliggør. For det er Bibelen, der er hellig – ikke blæk og papir.

Historisk er Bibelen først og fremmest formidlet fra mund og til øre, det vil sige ved at den er blevet fortalt, læst op og lyttet til. Det betyder i øvrigt, at også den enkeltes personlige tilegnelse af Bibelen har fundet sted i det kristne fællesskab, hvad enten det var i menigheden eller i familien.

Foruden fortælling og oplæsning er bibelformidling sket gennem musik, billeder og drama, og bibelbrug har på den måde været mere end en intellektuel beskæftigelse og i højere grad uafhængig af den enkeltes læsefærdigheder.

En vigtig udfordring i dag er at finde frem til, hvordan Bibelen ser ud og kan bruges i cyberspace. Hvordan ser de trykte papiersider ud, som Gutenberg gjorde mulige, når de skal omsættes til en elektronisk, interaktiv multimedie-bibel i det 21. århundrede? Hvordan kan den lukkes op, omsættes og oversættes? Og hvordan bevarer vi Bibelen, så den opleves levende, dynamisk og “skarpere end noget tveægget sværd”?

Konkrete initiativer

(a) Vi skal fortsætte med at praktisere og opfordre til *personlig bibellæsning* og videreudvikle læseplaner og materiale, som kan åbne Bibelen, så den bliver til tro og opbygelse for den enkelte. Det vil under alle omstændigheder støde på modstand, både hos

rutinerede personlige bibellæsere, og hos dem, som forsøger at komme i gang. Men modstand er ingen god grund til at opgive dette.

(b) Vi skal pege på Bibelen og bibel-læsning i en tid, hvor det ikke bare er kirken, som taler om stilhed, meditation og pilgrimsvandringer. Bibelen er en stor pilgrimsvandring og pilgrimsberetning, og Bibelens ord er altid blevet brugt i meditation og refleksion. Bøn, meditation og Bibel har altid været essentielle i kristen spiritualitet, og det er en udfordring – i dag, hvor der er masser af meditation uden Bibelen – at byde ind med denne praksis.

(c) Vi skal arbejde med former for bibel-læsning, som ikke er baseret på ensomhed og stilhed. Det kan ske ved, at man i fællesskab mødes for at læse og lytte til Bibelen. Her er der al mulig grund til at lade sig inspirere af blandt andet den folkelige bibellæsning eller den praksis, som er vokset frem i den katolske kirke med *Lectio Divina*, som kan praktiseres både som individuel og som fælles læsning. Et skriftafsnit læses højt eller stille og høres og tages imod som Guds ord så det med bøn om Helligåndens vejledning bliver til meditation, bøn og kontemplation. *Lectio Divina* fastholder, at Bibelen kan læses og forstås umiddelbart af den enkelte, og tilbyder samtidig et fællesskab og en liturgisk ramme for den, der har svært ved den traditionelle "personlige bibellæsning". Tidebønner og liturgiske læsninger er andre former, som kan tages i brug.

(d) Vi skal tage det alvorligt, at Bibelen kan og skal høres. I dag er det i lige så høj grad muligt at gøre Bibelen til lyd som at gøre den til tekst. En lydbibel er ikke blot en nødløsning for svagtseende, men en måde hvorpå en anden form for bibeltilegnelse bliver mulig. For mange er det formentlig mere realistisk at lytte til en bibeltekst end

selv at læse den. En lydbibel overvinder den barriere som manglende læsefærdigheder udgør. Og den giver dem, som hver dag bruger tid på transport, mulighed for at høre Bibelen på vej til arbejde. Endvidere giver den mulighed for at få dagens bibelafsnit via iPod eller som lydfil til sin computer. Andre steder har man haft gode erfaringer med initiativet "Faith comes by hearing". En lydbibel gør det muligt at tænke på, hvordan en dansk version af dette initiativ skal være.

Bibelbrug i menigheden

Når man ser på bibelbrugen i menigheden er det centrale naturligtvis, at Bibelen bliver hørt og modtaget. Det betyder, at man altid må se bibelbrugen i forhold til den specifikke sammenhæng og kultur, som man befinder sig i, for at sikre sig, at en reel modtagelse er mulig. I det konkrete arbejde kan man fokusere på to områder: (a) Bibelens anvendelse i gudstjenesten og menighedens store fællesskab og (b) Bibelens anvendelse i smågrupper.

Bibelens anvendelse i menighedens store fællesskab

Et af de markante træk ved samfundsudviklingen i senmoderniteten er en udpræget visualisering af kulturen; de billedorienterede medier bliver mere og mere dominerende i forhold til det skrevne ord. Man har talt om den nye middelalder med en henvisning til en periode i kristenheden, hvor hovedparten af befolkningen ikke kunne læse og derfor i udpræget grad dannede deres verdensbillede ud fra billeder. I dag er synssansen atter den privilegerede sans; i den kirkelige bibelbrug er den privilegerede sans imidlertid stadig hørelsen. Men når der i Rom 10,17 står, at *troen kommer af det som høres*, betyder det naturligvis ikke kun, at troen kommer via høresansen, men

at troen kommer af det, som forstås og modtages. Man må således sige, at troen i dag i høj grad kommer gennem det, som ses.

Hvad betyder den situation så for bibelbrugen i gudstjenesten og menighedens store fællesskab? Et første skridt hen imod en imødekommenhed over for tendenser i kulturen vil være en opmærksomhed på, at illustrationer ikke kun behøver at være sproglige. Willow Creek Community Church har således i sit arbejde med såkaldte sørgervenlige gudstjeneste integreret minidramaer, der tematisk hænger sammen med prædikenens indhold.⁷ Film, drama, musik og lignende kan naturligvis inddrages på alle mulige planer i selve prædikenen både som illustration og som tematisk styrende.

I det sidste tilfælde kan det have karakter af et møde mellem de bibelske fortællinger og kulturens fortællinger. Ved eksempel at lade det bibelske budskab om tilgivelse møde den både stærke og grumme fortælling i Lars von Triers film *Dogville*, vil det unikke i Jesu forkyndelse om betingelsesløs tilgivelse træde særdeles tydeligt frem. Hvis man først begynder at tænke i de baner, er mulighederne uendelige. Enhver ligegyldig popsang indeholder som oftest i sin kerne en forestilling om ubetinget kærlighed, som i sidste ende kun kan indfries af Gud selv. I et kulturkristent Vesteuropa er populærkulturen et tag-selv-bord af fortællinger, der indbyder til et møde med de bibelske fortællinger. Maria Carey er med andre ord evangelieforbereelse!

Det væsentlige er her ikke de konkrete eksempler, men erkendelsen af, at prædikenen ikke lyder i et tomrum. Proklamationen af Bibelens budskab må kunne finde en klangbund i menneskers oplevelser og erfaringer i en hverdag, der befinder sig særdeles langt fra den bibelske verden. Dette møde mellem Bibel og kultur er et område, som der i langt højere grad må fokuseres

på, hvis det reelt skal være muligt for mennesker at kunne høre Bibelens budskab.

Hvis man sammenligner Jesu undervisning med den nutidige evangelikale praksis, er der to forskelle, der særligt træder frem. Det første angår Jesu undervisnings narrative karakter, som den kommer til udtryk i lignelserne; det er allerede blevet omtalt. Det andet angår Jesu undervisnings dialogiske karakter. Man kan i Jesu undervisning og prædiken finde en vekselvirkning mellem proklamation og dialog, hvorimod evangelikale kredse i dag næsten udelukkende bruger det proklamatoriske aspekt.

Den dialogisk orienterede prædiken er naturligvis kun mulig, hvor tilhørerskaren ikke er så stor. Nøgternt vurderet vil lige præcis det forhold ikke være et problem i mange sammenhænge i Danmark. Og hvor menighedens størrelse og sammensætning gør dialogen mulig, bør denne form for prædiken anvendes i højere grad end nu. Det er en måde at forny prædiken og bringe de bibelske tekster mere direkte i spil.

Når alle disse ting er sagt, er det samtidig nødvendigt at sige, at alt ikke kan dækkes i en enkelt gudstjeneste. Det er simpelthen ikke muligt at dække hele spektret af undervisning, mission, tilbedelse, bøn og fællesskab i en enkelt samling eller i én gudstjenesteform. Vi må arbejde med forskellige gudstjenesteformer og forskellige kombinationer af udtryk for at fremme processen omkring fornyelse af vores brug af Bibelen.

I nogle sammenhænge vil man kunne lade sig inspirere af en model fra angelsaksiske sammenhæng, hvor "Sunday School" er en naturlig del af menighedens søndagsaktiviteter, men forskellig fra gudstjenesten. Det betyder i praksis en adskillelse af den egentlige bibelundervisning fra gudstjenestens bøn, lovsang og tilbedelse.

I andre sammenhænge vil andre guds-

tjenesteudtryk modsvarer behovene bedre. Nogle steder har man forsøgt sig med frokost- eller fyraftensgudstjeneste eller stille gudstjenester med fokus på bibel(op) læsning og bibelmeditation. Det er en måde at udvide den traditionelle liturgiske gudstjenestes læsninger på og give mere plads til og opmærksomhed omkring bibelteksterne selv, så de får rum og tid til at blive hørt.

Musik har altid været anvendt i kirken til at tolke bibelske beretninger og bibeltekster. De store klassiske komponister har alle ladet sig inspirere af Bibelen i stor udstrækning og brugt musikken til at formidle bibelteksterne. Kristne musikere bør i dag fortsætte og forny denne tradition og bruge et tidssvarende musikudtryk til at formidle Bibelen. Det samme gælder dramatisering af bibelhistorien, hvor man finder udtryksformer som kommunikerer og påvirker på en anden måde end prædiken og ord. Her kan også kunstneriske udtryk som dans og mime inddrages sådan som det sker blandt kristne i andre kulturer.

Alt sammen vil det betyde gudstjenesteformer, hvor ikke alle udtryksformer bruges hver gang, og hvor ikke alle gudstjenester har hele menigheden som målgruppe. Det betyder ikke, at man skal opgive menighedens og gudstjenestens store fællesskab, men hvis man hver gang søger at formidle til alle, formidler man i virkeligheden ikke til nogen.

Bibelens anvendelse i smågruppen

Smågruppen har sin oprindelse i nogle af den moderne evangelikale kristendoms historiske rødder; det gælder såvel Wesleys organisering af den metodistiske vækkelse som pietismens vægtlægning på mindre grupper. Allerede i det reformprogram for kirken, som Philip Jacob Spener fremlægger i *Pia Desideria* (1675), angives udbredelsen af Guds ord igennem bibelstudiegrupper

som én af mulighederne for en fornyelse af kirken. Smågruppen er en vigtig del af den evangelikale identitet, og det ligger således i vore rødder, at bibelbrug ikke kun er et spørgsmål om gudstjenester og personligt andagt, men også finder sit naturlige udtryk i mindre grupper.

Der har i de seneste omkring tyve år været en forandring i smågruppens indhold, som typisk har bevæget sig væk fra den deciderede bibelstudiegruppe hen imod en form, hvor bøn, bibellæsning, fællesskab og – i mere begrænset omfang – udadrettede aktiviteter alle har deres plads. Det er i sig selv en god udvikling, men har mange steder ført til, at man har et indirekte forhold til Bibelen. Man forholder sig typisk ikke til Bibelen selv, men til en læsning af bibelske temaer som for eksempel Rich Warrens bog *Et målrettet liv*. Det er naturligvis ikke forkert i sig selv, men betyder alligevel, at en central udfordring på dette område må bestå i at integrere et arbejde med de bibelske tekster selv i smågruppens liv i øvrigt.

Konkrete eksempler

(a) Det er ikke givet, at smågruppen altid skal mødes fysisk. Man kunne for eksempel forestille sig en form for smågruppe, som i et "chat-room" hver uge diskuterer en bibelsk tekst, enten i et åbent eller et lukket forum. Eller en smågruppe, som hver anden uge mødes på nettet for at diskutere, give input til og formulere inspirationen fra en specifik bibeltekst (for eksempel taget fra folkekirkens tekstrække), og i de øvrige uger mødes i et hjem for at dyrke bøns- og fællesskabsdimensionen i gruppen.

(b) Bibelbrugen i smågruppen kan varieres i form, blandt andet ved at inddrage *Lectio Divina* eller andre mere liturgiske former for bibellæsning/-lytning i smågruppesammenhæng.

(c) Smågruppen er et godt forum for dia-

logisk (bibel)undervisning, og vil måske på længere sigt vise sig at være et bedre svar på undervisningsbehovet i evangelikale sammenhænge end de større forsamlinger.

(d) Det gælder også, og ikke mindst i evangeliserende undervisning, herunder alphakurser og andre former for undervisningsforløb med indlagte samlinger i mindre grupper, i oplæring af nye kristne og i åbne bibelstudiegrupper, hvor søgere invi-

teres ind i et lille fællesskab, som samles om bibellæsning og samtale.

(e) Lidt på siden af dette spiller Bibelen en rolle i sjælesorg og åndelig vejledning, både i forbindelse med arrangerede forløb for grupper (retræter, kurser med videre) og ved sjælesorg og vejlednings-/rådgivnings-samtaler. Også her er det vigtigt at holde fast i, at Bibelen så at sige sætter dagsordenen for det liv, som vi ønsker, at mennesker skal ledes ind i.

NOTER

- 1 Disse stikord kan samtidig tjene til en slags sammenfatning af Lausanne-pagtens artikel 2 om *Bibels autoritet og kraft*.
- 2 *Den, der hører jer, hører mig, og den, der forkaster jer, forkaster mig* (Luk 10,16). Se også for eksempel Matt 10,40; Joh 15,27 og 16,12-15 og ApG 1,8. Det svarer til den forståelse, som findes ellers i Bibelen, for eksempel når Paulus kalder den kristne menighed for en bygning, der er *bygget på apostlenes og profeternes (=Ny og Gammel Testaments) grundvold med Kristus Jesus selv som hovedhjørnesten* (Ef 2,20).
- 3 Som han selv siger det til en flok bibellæsere, der havde stirret sig blinde på alt muligt andet, af det, der står: *I gransker Skrifterne, fordi I mener, at I har evigt liv i dem; og netop de vidner om mig. Og dog vil I ikke komme til mig og få liv* (Joh 5,39-40).
- 4 Det gælder de bibelske udsagn, der handler om *den historiske virkelighed*, det vil sige om, hvad *Gud har gjort* i vores historiske verden, såvel som det gælder *de eskatologiske udsagn*, som handler om, hvad *Gud vil gøre*, og *de metafysiske udsagn*, som åbenbarer *Guds og den åndelige verdens skjulte virkelighed*.
- 5 Paulus taler i den forbindelse om *troslydighed* (Rom 16,26).
- 6 Hele denne problematik hænger sammen med den udbredte diskussion om "fundamentalisme", et ord der har vist sig at være et effektivt skældsord i forbindelse med religiøse

diskussioner. I en kristen sammenhæng kan man finde ordets oprindelse i protestantiske kredse i USA i begyndelsen af 1900-tallet, hvor der var en reaktion mod liberalteologien og den tiltagende sekularisering af samfundet. I 1910 definerede Northern Presbyterian Church fem fundamentale doktriner, fem *fundamentals*, som man opfattede som kristendommens absolutte og indiskutable grundlag, nemlig *skriftens ufejlbarlighed, jomfrufødslen, Kristi stedfortrædende forsoning, Kristi legemlige opstandelse og den historiske virkelighed i evangeliernes beretninger om mirakler*. Det at formulere sådanne "fundamentals" er i sig selv uproblematisk; det er blevet gjort talrige gange i kirkens historie, når man har formuleret trosbekendelser. Og indholdet af de konkrete "fundamentals" er i sig selv udtryk for en klassisk kristendom. I kølvandet på det, der blev til en egentlig fundamentalistisk bevægelse, udviklede der sig imidlertid et bibelsyn og en bibelbrug, som var præget af to store problemer: En blindhed over for egen bibellæsnings begrænsning og en overtagelse af de rationalistiske grundantagelser, der prægede den liberalteologi, man reagerede imod. I forlængelse af det så man en tolkningspraksis, der netop ofte var blind over for Bibelens egentlige anliggende.

- 7 Et udvalg af disse dramaer kan, sammen med de tilhørende prædikener, erhverves på www.willowcreek.com

OMVENDELSE

Bibelen lærer, at menneskets altoverskygende og fundamentale problem er synd, et livsvilkår, som påvirker alle menneskets motiver, tanker, ord og handlinger. Vi er fortabte, hvis ikke en guddommelig intervention finder sted. Initiativet til den handling tog Gud, da han besluttede at forsones verden med sig selv i Jesu Kristi stedfortrædende død. Mennesket er skabt i Guds billede, men ved syndefaldet blev gudsbilledet ødelagt, som et knust spejl. Man kan ane fragmenter af 'det guddommelige', men det ødelagte kan kun genoprettes ved frelse. Syndens effekt påvirker både ånd, psyke og krop, såvel som sociale, relationelle, familiære forhold og samfundet som helhed. Hele skabningen (skaberværket) lider under syndefaldet. Mennesket kan følgelig på ingen måde frelse sig selv. Det er mennesket i denne tilstand Jesus tilsiger: "Omvend jer!" Omvendelse som fænomen er ikke begrænset til religiøse oplevelser. Den kan ske på andre områder af livet, men bibelsk forstået, er der tale om en retningsændring fra mig selv til/imod Gud. Den er et opgør med tidligere værdier, retning og lyst. Fra at gøre hvad 'kødet og tankerne ville' til 'ske ikke min vilje, men din'. Frelse i bibelsk forstand omfatter både individ, grupper og skaberværket.

Ordet har i Det Nye Testamente en klar kognitiv betydning, nemlig at 'kende på ny', eller 'gen-kende', at ændre sindelag som et resultat af en efter- (el. gen-)erkendelse, (2 Tim 2,25), vilje/motiv (ApG 8,22) og følelser (2 Kor 7,10). Omvendelsen har både åndelige, psykologiske og sociale konsekvenser. Omvendelse kan både beskrive en begivenhed og en proces. Som en 'her og nu'-begivenhed er omvendelse beskrivelsen

af et opgør i forhold til tidligere troet og fastholdte værdier og meninger, en drejning rundt, hvor frelsen sker øjeblikkeligt. Denne *begivenhed* kan dog også i sig selv være en proces over tid. Som *proces*, kan omvendelsen beskrives som en vågnende erkendelse af fortabthed som Ordet og Ånden virker i et menneske. Som den vedvarende proces i mennesket efter modtagelse af frelse beskriver omvendelsen menneskets *helliggørelse*, en fortløbende forandring (discipelskab) i efterfølgelse (Rom 8,29). I dag er individualisme et altgennemtrængende karaktertræk, som ikke blot nedtoner kollektive dimensioner, men også evighedsperspektivet. Den afledet fokusering på nuet har også medført en sakralisering af selvet, der i radikal grad fordre genfortolkninger af evangeliets grundsandheder for vor tid.

Frelse er i Bibelen både syndernes forladelse, synderens omskabelse og hele skaberværkets endelige genoprettelse. Det første kaldes i klassisk evangelikal teologi for retfærdiggørelse, det andet for helliggørelse. Når Gud antager en synder som sit barn, gør Han to ting for dette barn: For det første frifinder Han en ugudelig. Han tilsiger synderen en fuldstændig og ufor-skyldt syndsforladelse, hvorved synderen ikke længere står i Guds vrede, men i Guds nåde. Fra at være Guds fjende er han nu Guds barn. Denne retfærdiggørelse er en domsakt i himlen og derfor både momentan og fuldstændig. Og for det andet tager Gud ved troen selv bolig i denne synder for realt at drive synden ud af hjertet. Men denne reale helliggørelse er gradvis og forbliver ufuldstændig, så længe synderen lever i denne verden. Frelsen er derfor samtidig fuldstændig og ufuldstændig. Denne tilsy-

neladende selvmodsigelse skyldes, at frelsen er både relationel og substantiel.

I klassisk evangelikal teologi er retfærdiggørelsen en forandring af relation til Gud (syndernes forladelse). Samtidig er helliggørelsen en real eller substantiel forandring af den troende (synderens omskabelse). Relationen til Gud forandres momentant og fuldstændigt, når synderen kommer til tro på Gud. Men synderens egen substans, hans eller hendes indre og ydre liv, forandres kun gradvist og ufuldstændigt. Synderens relation til Gud er derfor principielt set uafhængig af hans eller hendes substantielle forbedring. Hvis han eller hun lever i troens relation til Jesus, er han eller hun samtidig retfærdig og synder, men på to forskellige 'planer': Han eller hun er helt retfærdig over for Gud (relationelt), samtidig med at han eller hun forbliver syndig i sig selv (substantielt).

Vi finder det vigtigt, at frelse i Biblen er et holistisk begreb, der omfatter hele menneskets og hele skaberværkets genoprettelse. Frelsen er vertikal og gælder gudsforholdet og tillige horisontal og gælder menneskelivet. Det er i fastholdelsen af denne helhed, at forkyndelsen har sin virkekraft og sin relevans, og det er ud af denne helhed i frelsesforståelsen, at kaldet til mission og diakoni udspringer.

Frelsens fylde og helhed fremgår af Det Nye Testaments brug af ordet 'at frelse', som optræder i fortid, nutid og fremtid. Et menneske 'er frelst' (afsluttet handling i fortiden) når det ved tro og dåb har overgivet sig til Guds frelseshandling i Kristus og derved modtaget syndernes forladelse og Guds nærvær ved Helligånden. Et menneske 'frelses' (en igangværende handling i nutiden) i vandringsfællesskabet med Kristus i en fortsat genoprettelsesproces ved Ånden, en fornyet tilegnelse af Guds nåde og kraft til frigørelse og livsforvand-

ling efter Guds vilje og tjeneste i verden. Et menneske 'vil blive frelst' (en endegyldig handling i fremtiden) ved Kristi genkomst og gudsrigets fuldendelse i det evige liv, hvor Gud fuldender den genoprettelse han har begyndt, ikke blot i den enkelte troende, men i skabelsen som helhed. Forskellige kirketraditioner kan lægge vægten forskellige steder, når det gælder frelsens fortid, nutid og fremtid. Det er i fastholdelsen af helheden at vi bedst forkynder troens fundament i Guds fortidige gerning på korset, kærlighedens og efterfølgelsens liv i kulturen her og nu, håbet om Guds fremtid midt i verdens foranderlighed og skrøbelighed og det kristne livs foreløbighed.

I en tid hvor manges vandring hen til Kristus foregår over lang tid og ofte begynder i periferien af kirkens fællesskab med et ønske om at finde mening og tilhørsforhold, kan det være betydningsfuldt at understrege menighedsfællesskabets karakter af at være på vej, i en stadig tilegnelse af hvad Kristus betyder for og i verden – og at vi på denne vej kan lære meget af mennesker af anden religiøs baggrund og med andre religiøse erfaringer, samt være åbne for at genkende Guds forberedende gerning i vort søgende medmenneske. Samtidig må vi ikke miste evangeliets tale om et før og et nu ved troen på Kristus – synliggjort i den kristne dåb – og vi må heller ikke miste evangeliets fortsatte kald til hel og fuld overgivelse – synliggjort i den kristne nadver. Som evangeliske kristne må vi fastholde som altafgørende vigtigt at Kristus forkyndes til genoprettelse af det enkelte menneskes gudsforhold, men samtidig ikke undlade selvkritisk at spørge efter frugten af denne frelse på det sociale og mellem-menneskelige plan, omsorgen for jorden, en ny livsstil som et tegn på Guds riges tilstedeværelse i verden.

MISSION

Mission er Guds mission

Mission er kirkens eksistensgrundlag. På samme måde som Faderen har sendt Sønnen og Ånden, sender han også ved sin Ånd kirken. Kirken er sendt med Guds mission, ikke med sin egen. Kirken deltager i Guds mission. Guds mission er, at han ønsker at udøse sin kærlighed over alle og at frelse det fortabte. Kirken er sendt af Gud til verden. Den er sendt på baggrund af hans kærlighed (Joh 3,16) og hans almagt (Matt 28,18-20). Hvad enten kirken formidler evangeliet, tjener den nødstedte, tager imod den fremmede eller giver den sultne mad, så gør den det med Guds mission som grundlag. Gud opsøger og elsker den fortabte, derfor må kirken også gøre det. Mission er derfor ikke kirkens bibeskæftigelse; det er dens overordnede mål. Kirken ophører med at være kirke, hvis den ikke er i mission.

Til en evangelikal identitet hører derfor en forskel mellem dem, der er sendt, og dem, som de er sendt til. Vi vedkender os denne identitet, som vi har fælles med alle kristne: Vi er forskellige fra den verden, som vi er sendt til. Uden denne forskel gør vi ingen forskel i verden, for så har vi intet at bringe den. Vedgår vi ikke denne forskel, bliver vores dialogiske attitude falsk og hyklerisk. Så er vi slet ikke sendt, men gør blot fælles sag med verden i dens fortabthed. Alene dette, at vi har taget imod og dermed er forpligtet på Guds evangelium, udgør en radikal forskel.

Samtidig vedkender vi os denne identitet, som vi har fælles med alle mennesker: Vi er forskellige fra den Gud, der har sendt os. Derfor er mission ikke simpel afsendelse af budskaber fra frelste mennesker

til fortabte mennesker; den er dialog mellem mennesker under samme skabelses og samme syndefalds vilkår. Vedgår vi ikke denne lighed med alle mennesker, har vi gjort Guds mission til vor mission og sat os i Guds sted.

Mission som dialog

Hverken kommunikation eller mission finder sted ved afsendelse af budskaber. Der er i virkeligheden ikke sket noget, før der opstår kontakt og mening mellem os og dem. Eller: Der er sket noget, nemlig auto-kommunikation. Det vil sige afsendelsen af et budskab, der foregiver at være tiltænkt en anden, men som afsender reelt selv er modtager af. Her bliver mission til simpel selvbekræftelse, og dermed til noget andet end mission.

Er der her noget i vores traditionelle selvbeskrivelse (identitetsskabelse) som evangelikale, der hindrer, at vi opnår mission, altså at Guds forskel kommer til at gøre en forskel for dem, den skulle være et evangelium for? Ja, nemlig når vi ser os selv som den eksklusive bærer af hemmeligheden og derfor af magten. Når vi ikke skelner mellem gudsriget og kirken. Når mission bliver til proselytmageri.

I det lys kan det meget vel vise sig at være en Guds gave, at vi i dag mere og mere mister den magt i samfund og kultur, som vi i større eller mindre omfang har haft siden kejser Konstantin. Nu er vi simpelt hen tvunget til at genfinde den plads, der hører et missionerende gudsfolk til, nemlig som menneskers medvandrere henimod den Gud, der er absolut forskellig fra os alle. Som dem, der heller ikke selv endnu har

grebet det, men som jager efter det, om vi dog kunne gribe det, fordi vi selv er grebet af Kristus (Fil 3,12-14).

Dermed bliver den egentligt missionsansvarlige Helligånden, som vi kun stiller os til rådighed for, stående sammen med mennesker under dommens og håbets tiltale. Han bliver den, der overbeviser og frelser.

Mission består i at elske mennesker og dermed også i ord og handling at vidne om troen på Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligånd. Mission foregår i mødet mellem kirken, evangeliet og kirkens missionale kontekst. Det foregår i mødet mellem mennesker, i dialogen. Dialogen er et dynamisk mødested, hvor vi bevæger os og lader os bevæge.

Dialog er ikke at opgive sine meninger eller sin tro. Dialogen relativiserer ikke alting. Mennesker kan ikke gå helhjertet ind i samtale og så foregive, at de ikke bringer noget standpunkt med sig. Samtidig kan jeg som kristen heller ikke gå i dialog med mennesker under det fortegn, at min egen tro er en urørlig læresætning. Guds ord er sandt og består til evig tid; jeg må i troen stole på det og hele livet forsøge at gribe om det. Samtidig må jeg erkende, at jeg ikke fuldt ud har grebet det.

I reel dialog lever jeg derfor i reel udsathed. Det er ikke en udsathed, som jeg kan tage let og relativistisk på. For hvis min tro dør, dør jeg. Men medmindre jeg har forskanset mig i kulturel og religiøs skråsikkerhed, er der ingen vej udenom: Dialog er ikke en metode, der sikrer, at jeg kan aflevere noget. I dialogen mødes mennesker med gensidig respekt. For at være i dialog, må vi lytte. Ikke bare lytte for selv at blive lyttet til, men lytte oprigtigt. I dialogen deler vi liv med hinanden, ikke kun for, at jeg kan fortælle om min egen tro, men for at forstå, elske og kende den anden. Jeg risikerer faktisk noget af min egen sikkerhed ved at

samtale med mennesker og tage deres indvendinger, deres tvivl og deres spørgsmål ind under huden. For jeg opdager, hvor meget jeg ligner dem.

Derfor består mission ikke i at sige: "Kom over til os!" Mission er at være menneske sammen med andre mennesker og så pege i den retning, som vi begge skal gå. Ikke engang Gud forlangte, at vi skulle lytte til ham blot som en autoritet, der talte med myndighed. Selv Gud stillede sig over på menneskers side og svedte i angst, græd i fortvivlelse og skreg i gudsforladthed. Er vi i stand til dét? Eller gemmer vi os bag evangelikal sikkerhed? I Kristus har vi mødt en Gud, der stillede sig over på menneskers side. Møder vore medmennesker dét i os og vores proklamationer? Eller møder de i vores proklamationer en betonmur af sikkerhed?

Vi må ikke åbne for en gudsordets usikkerhed. Vi har ikke lov til som den gamle religionsdialog at åbne for, at vi lige så godt kunne gå et andet sted hen, stille spørgsmål ved Skriftens troværdighed eller betvivle *the uniqueness of Christ*: Kristi enestående stilling som Guds søn. Men til vores evangelikale identitet hører vores egen usikkerhed: At vi endnu ikke er kommet i land, at vi endnu jager efter det, om vi dog kunne gribe det, at vi, som prædiker for andre, selv kunne blive forkastet (1 Kor 9,27).

Mission som forkyndelse

Hensigten med denne dialog og medvandrering er dermed, at vi så faktisk er på vej over mod Bibelens Kristus. Vi er ikke på vej over mod hvad som helst. Og vi er ikke sendt med hvad som helst. Forkyndelsen og oplæring skal stadig have en central plads blandt evangelikale kristne: "Troen kommer altså af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord" (Rom 10, 17). Derfor er mission ikke kun samtale. Den er

også tiltale. Ikke vores tiltale til mennesker, men Guds proklamation af sin frelsende sandhed til ethvert menneske.

En medmenneskelighed og en medvandrings, der lader det være op til mennesker selv (os selv eller andre), hvad evangelium måtte være, er derfor ikke mission. Undsiger vi det bibelske evangelium, gør vi os selv ligegyldige, fordi forskellen mellem gudsriget og verden forsvinder.

Evangelikal proselytmageri kan ikke se forskel på gudsriget og kirken – relativistisk religionsdialog kan ikke se forskel på gudsriget og verden. Derfor må vi vedkende os det gudsord, der for os alle “er dommer over hjertets tanker og meninger” (Hebr 4,12). Principielt er en erklæring som Lausannepagten ikke undtaget fra denne gudsordets dom. Principielt må også den hele tiden drages i tvivl og være til forhandling; den er et menneskeligt og foreløbigt forsøg på at tolke og sammenfatte den bibelske lære, specielt for så vidt angår mission og evangelisering. Opfatter vi den som ufejlbarlig, har vi sat menneskelig teologi over Guds ord, og vi har sat os selv over andre mennesker. Vi bliver da med andre ord magthavere snarere end missionærer – magthavere over såvel gudsordet som over vores næste.

Men med dette nødvendige forbehold må det stadig fastslås, at der endnu ikke er givet os noget sagligt og bibelsk begrundet alternativ. Derfor kan en ægte evangelikal identitet næppe lægge distance til Lausannepagtens tolkning uden at lide skade på sin sjæl. Forkastes for eksempel Bibelens troværdighed, fortabelsens mulighed eller Kristi *uniqueness*, har vi næppe længere at gøre med evangelikal kristendom.

Evangelikal dialog betyder derfor ikke, at vi skal opgive Lausannepagten og dens proklamatoriske vished. Det går heller ikke an, at den blot ligger der som en selvfølgelig

klangbund, som vi ellers ikke beskæftiger os med. Omfatter vi den ikke med lidenskab, mister vi den. Denne ligegyldighed over for bibelsk læresubstans har altid forfulgt evangelikal kristendom som en skærende mislyd.

Læren skal ikke opbevares som en dødvægt; som et levende ord skal den formidles i alle de kommunikationsformer, som vi har til rådighed. Konserveres den som død teori, mister vi den. Med andre ord: Use it or loose it.

Evangelisering over for mennesker, der står uden for Guds rige, vil i sagens natur have karakter af et møde med ikke-kristne anskuelse, ofte i form af *et religionsmøde*. I en tid, hvor selve sandhedsbegrebet er udsat for relativisering, og der af mange tænkes i retning af mange forskellige veje mod det samme mål, er det vigtigt at minde om, at missionsanliggendet i religionsmødet vel skal varetages i respekt og ydmyghed, men samtidig også i overbevisningen om, at der kun er frelse at finde i ét navn. I dialogen indgår derfor principielt et element af *proklamation* af Kristus som vejen, sandheden og livet (Joh 14,6).

Prædiken i mission

Der må derfor advares imod at spille missionens karakter af *dialog* og af *forkyndelse* ud imod hinanden. Selv den klassiske monologiske prædiken har en anden betydning i dag. Forkynderen har ikke på forhånd en særlig givet autoritet i menneskers øjne. Og denne manglende autoritet er ikke udelukkende et onde. Den udfordrer forkynderen til at erkende, at han eller hun selv er fejlbarlig.

Tillige kalder den nye situation på stor ydmyghed hos prædikanten, at man erkender sin store afhængighed af samspillet i det kristne fællesskab: Kun få tager imod evangeliet, blot fordi de hører en god tale. De gør

det snarere, fordi de støder ind i mennesker, der tager dem og deres spørgsmål seriøst, mennesker der viser dem omsorg, mennesker der inviterer til cellegruppe, mennesker der laver børneklub for deres børn og så videre.

Denne erkendelse er med til at give forkyndelsen en dialogisk grundholdning, som sætter Kristus i centrum og ikke forkynderen. Forkynderen er ikke ufejlbarlig, men fortæller om sin tro og sin erfaring med Gud. Derfor må prædikanten pege væk fra sig selv, væk fra kirken, væk fra teologien og over mod gudsordet. Det er gudsordet selv, der skal oplære os alle: "Der står skrevet hos profeterne: 'Alle skal være oplært af Gud.' Enhver, som har hørt og lært af Faderen, kommer til mig" (Joh 6,45).

Derfor hører der til mission en beständig oplæring og undervisning i Guds ord. Den skal oplære os til modenhed i troen. Det er vigtigt at se prædikenen som en særlig kommunikationsform og derfor overveje, hvordan budskabet bedst når sin modtager. Det er kun muligt, hvis forkynderen kender dem, som han taler til. Forkyndelsen må tage udgangspunkt i modtageren og ikke i afsenderen, for at kommunikationen må lykkes. Det handler ikke om, at gå på kompromis med budskabet, men snarere netop at fortælle evangeliet med hele sin fylde, så det kan forstås og modtages. Forkyndelsen skal have dialogen som sit udgangspunkt, for at kende sin tilhører, og igennem dette kendskab genopdage og genbeskrive Guds ord.

Mission som kontekstualisering

Derfor er den største kontekstualiseringsopgave måske i virkeligheden ikke, at budskabet skal kontekstualiseres, for det er allerede i sig selv både grænsesprængende og kontekstkritisk, men den største udfordring er snarere, at vi som evangelikale

kristne skal kontekstualiseres. Vi skal ikke blot kende til, men leve i vores kulturelle og sproglige kontekst.

Det er afgørende at være bevidst om og gå i clinch med faktorer, der hæmmer et engagement i evangeliets grænsesprængende vej mod verdens ende. Modsat er der også til enhver tid særlige muligheder lagt til rette, som det er væsentligt at være opmærksom på og satse på at gøre brug af. Vi er ikke kaldet til mere eller mindre bevidstløst at følge tidligere generationers arbejdsmønstre, men opfindsomt at tage initiativer, der i vor tid kan fremme kaldsopgaven at få evangeliet formidlet til alle jordens folkeslag.

I tværkulturel mission er det væsentligt at notere sig, at evangeliets formidling til nye folkeslag med en anderledes kultur end budbringernes altid er en oversættelsesproces, ikke bare i sproglig, men også i kulturel henseende. Der må tilskyndes til, at lokalkirker finder ydre former i pagt med de respektive lokale kulturer; men samtidig gælder det også, at der i enhver kultur (vores egen inklusive) indgår elementer, som der ud fra evangeliet må gøres op med. At kristendommen i sin verdensmission optræder kultur-justerende er dermed uomgængeligt og dybest set ikke at beklage.

Mission er vor identitet

Det er muligt at stå uden for Guds rige. Og der er nogle, der i al evighed vil være uden Gud, hvis ikke evangeliet formidles til dem i ord og handling, så det kan modtages i tro. Intet menneske kan sige, hvem der står hvor i forhold til Guds rige; at det forholder sådan, lader gudsordet selv ingen tvivl om: "Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det" (Luk 18,17).

Det er den uslukkkelige sorg, der altid piner missionens hjerte (Rom 9,1-2). Der-

for er det tvingende nødvendigt, at evangeliet kommunikeres vidt og bredt også med adresse til dem, som endnu står uden for Guds rige med henblik på, at de måtte høre et kald til omvendelse og frelse.

Det er en naturlig præference først og fremmest at være optaget af det nære og muligheden for at formidle evangeliet i den sammenhæng, som man selv er en del af. Den nytestamentlige missionstilskyndelse rummer imidlertid også uomtvisteligt det verdensvide sigte: Til jordens ende. Når Jesus i sin soningsdød bar verdens synd og derved åbnede en frelsens dør for ethvert menneske på kloden, og når det står fast med fuld bibelsk tyngde, at der ikke er frelse i nogen anden end Jesus, og der ikke under himlen er givet mennesker noget andet navn, som vi kan blive frelst ved, så må det navn proklameres fra Jerusalem over Judæa og Samaria lige til jordens ende: "Dette evangelium om Riget skal prædikes i hele verden som vidnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme" (Matt 24,14); derfor må i et frelseshistorisk og eskatologisk perspektiv initiativer til at nå de endnu unåede folkeslag til enhver tid have en meget høj prioritet.

I dag befinder tyngden af den kristne kirke på verdensplan sig i det globale syd, og missionsinitiativer i udgår i stort omfang fra kristne menigheder i Asien og Afrika – mange af dem af evangelikal observans. Samtidig er kristne kirker i Europa og Nordamerika i kraftig tilbagegang såvel i tilslutning som i åndelig kraft. Denne situation bør ikke for os i Vesten afføde resignation med hensyn til engagement i verdensmissionen. Langt snarere er det tid for en totalmobilisering, hvor de forskellige dele af Kristi universelle legeme bidrager med de ressourcer, som de hver for sig råder over.

Al verdensmission begynder i sagens

natur i en "one-way-traffic", som er retningen *fra* Guds folk, den Kristus-troende menighed, ud *til* dem, der endnu står uden for Guds Rige. Denne udadrettede evangeliseringsaktivitet må Guds folk i alle dele af verden stå sammen om og støtte og supplere hinanden i med al opfindsomhed og god vilje. Der er næppe tvivl om, at evangelikale kristne her har et hovedansvar. Men lige så uomgængeligt er det, at denne one-way-traffic efterhånden suppleres med et partnerskab mellem gamle kirker og unge kirker, som beriger hinanden i gensidig "sharing", mellemkirkelig hjælp.

Som kristne har vi som en del af kirken sendelse til verden et medansvar for, så langt det står til os, i en næstekærlighedens tjeneste at bidrage til at afhjælpe den himmelråbende nød i form af fattigdom, sygdom, uretfærdighed og naturkatastrofer mange steder i verden. Og i en vestlig, forarmet kultur bliver vort diakonale og medmenneskelige ansvar i virkeligheden ikke mindre påtrængende, bare en del anderledes end den klassiske diakoni måske så for sig.

Dette diakonale ansvar er ikke en mulighed, noget fravælgeligt; og det er heller ikke et kommunikativt kneb for at åbne mennesker for det ene fornødne. Han, som lærte Martha om det ene fornødne, som lærte os at prioritere det evige frem for det dennesidige, som bød os at søge Guds rige før dets tilgift, sled sig ikke desto mindre op som en Martha for at række mennesker det knap så fornødne: Helbredelse, glæde, en ny begyndelse på livet. For det diakonale hviler i sin egen ret. Det må aldrig reduceres til et værktøj for evangelisationen.

Den ydre, observerbare nød springer i øjnene og bliver stærkt appellerende – og det *kan* medføre, at det grænsesprængende, evangeliserende sigte mod de endnu unåede nedprioriteres. Der byttes om på det

vigtige og det vigtigere.

For dette er den måske mindre synlige, men til gengæld mest radikale nød: At mennesker uden for Kristus er undergivet syndens, dødens og djævelens herredømme. Det er nødvendigt at understrege, at afhjælpning af menneskelig nød ikke er det samme som evig frelse. Derfor gælder det om humanitær hjælp og evangelisering for fuldt pålydende, at det ene skal gøres, og det andet ikke forsømmes. De endnu unåde skal have mulighed for at høre det evangelium, hvori der alene er frelse og udfrielse fra evig fortabelse.

Mere end nogensinde spredes mennesker i dag ud over jorden og blandes multietnisk. Denne situation implicerer i mange tilfælde et religionsmøde og dermed en anledning til et tværkulturelt kristent vidnesbyrd. Det gælder, når flygtninge og andre kategorier af indvandrere søger til vort land og reelt er bosat i vort nabolag. Ud over hvad det forpligter os til i næstekærlig omsorg for de fremmede, så må det også ses

som en mulighed til at dele evangeliet med nogen fra et fremmed folkeslag, som måske til nu kun har haft begrænset anledning til at møde det. Indirekte kan der måske endda være en bro til de pågældendes miljø i deres hjemland.

Også kristnes udstationering eller bosættelse i kortere eller længere tid i fremmede lande og verdensdele muliggør et kristent vidnesbyrd i det daglige i de sammenhænge, hvor man opholder sig og færdes. Teltmagermission er i høj grad en relevant missionsmetode i dag. Ydre midler og metoder er og vil altid være omskiftelige. Men at der til stadighed må være en målrettethed mod missionens ultimative mål, at få evangeliet forkyndt til et vidnesbyrd for alle folkeslag, derom bør der ikke være nogen tvivl hos kristne af evangelikal observans. Hvad man end måtte kunne finde af relevant navnelap for evangelikale i dag, så bør de i det mindste altid være missionsfolk af gavn, om de skal være tro mod deres egne gener.

MENIGHED

Evangelikalt kirkesyn

Kristne, som de er flest går ikke og taler om kirkesyn til dagligt. Heller ikke i evangelikale kredse, hvor man hidtil har gjort meget ud af ikke at tale om kirkesyn overhovedet. Der findes således ikke et særligt evangelikalt kirkesyn, idet evangelikale forstår sig ud fra sit eget kirkesamfunds kirkesyn og -terminologi. I Danmark vil for eksempel lutherske kristne af evangelikalt tilsnit således naturligt beskrive deres forståelse af kirken i evangelisk-lutherske termer.

Dette har de evangelikale vækkelsestraditioner haft det fint med. Den evangelikale individualistiske og lægmandsprægede kristendomsforståelse har ikke haft et stærkt fokus på kirkeordninger, embedsforståelse med videre. Det er mission, som har stået højt på dagsordenen: Det drejer sig om, at mennesker kommer ind i troens livsfællesskab med Kristus. Alt andet har været underordnet dette. Historisk set har vægtlægningen derfor været på forkyndelse, diakoni og mission. Rammerne for de kristnes fællesskab har været af mindre betydning. De har som regel været en selvfølgelighed. Hvis ikke, ja, så lavede man blot nogle nye rammer.

I disse år ser vi imidlertid en spirende interesse for kirkesyn i evangelikale kredse. Det trænger sig på, fordi mange kredse oplever, at deres egne kirkelige udtryksformer kommer til kort i et klima, hvor samfundet ændrer sig drastisk og sekulariseringens tvivlsomme frugt blive synlig langt ind i ellers kirketrofaste kredse. Det bliver stadig tydeligere, at forkyndelse, mission og menighedssyn hænger sammen. Det er ikke holdbart blot at gentage, hvad vi gjorde for

ti eller femogtyve år siden. Der er i dag et markant behov for fornyelse og forandring. Men for at det kan ske ansvarligt er der behov for ny, tidstro klarhed om og vision for det, som vi kalder kirke.

Teologisk finder man hos de fleste evangelikale ikke ekklesiologiske kætteri eller særstandpunkter. Fælles er den grundlæggende fælleskristelige bekendelse til kirken som én, hellig, katolsk og apostolisk. Til dette er der egentlig ikke mere at sige. Men måden, hvorpå denne grundforståelse leves ud, er meget forskellig. For den ene, hellige, katolske og apostoliske kirke kommer til udtryk i meget varierende former, afhængig af historiske og kulturelle traditioner og afhængig af de særlige former, som forskellige vækkelser har affødt. Disse mange facetter af en kirkeforståelse kommer i rigt mål til udtryk i den fremvoksende verdenskristenhed – og vidner om den kristne tros evne til universelt at lade sig oversætte i respekt for lokale kulturer og traditioner.

Evangelikale lægger vægt på kirkens globale natur. Skønt der er mange splittelser i de evangelikale lejre, er der en stærk bevidsthed om at være brødre og søstre med trosfæller ud over hele jorden. Kirkesynet er således ikke hængt op på en nationalistisk kirkelig vision. Kirken i Danmark er en del af verdenskirken. Gud har ikke en særlig plan for Danmark, men han leder og fører sin ene kirke på tværs af aldre, racer, kulturer og menneskeskabte nationale skel.

På tværs af den store variation i kirkelige udtryksformer, har evangelikale det tilfælles, at de sætter et levende menighedsfællesskab højt, en naturlig følge af forståelsen og erfaringen af troen som en

nærværende realitet, der lever og virker mellem mennesker, når evangeliet forkyn- des. Så på trods af et "lavt kirkesyn" er det at leve sit liv i kristent fællesskab en umi- stelig del af evangelikal selvforståelse. Som sådan er det en modkultur mod en rendyr- ket individualisme, hvor trosanliggender gøres til et indre privatanliggende uden ydre udtryk og fællesskab med brødre og søstre i troen.

Udfordringer i at være menighed i dag

Det kristne fællesskab i lokale menigheder og fællesskaber er i dag presset af det opbrud, som de seneste årtiers udvikling har medført. Mange kirkelige former er opstået i en verden, der ikke længere eksisterer. Og mange forsøg på nyformulering kommer til kort. Det er ikke længere gjort med at spille rock-musik i kirken som udtryk for, at man følger med. Der er tale om en meget mere omfattende systemisk krise, som fordrer tilsvarende systemisk analyse og respons.

En række eksterne faktorer bidrager til dette. Samfundsmæssigt er vi overgået til et multikulturelt samfund. Enhedskul- turen hvor de store historier udgjorde en fælles fortolkningsramme omkring såvel samfundets som det enkelte menneskes liv er forbi og erstattet af en mangfoldighed af tilbud og muligheder på alle livets områder. Menighedsliv skal fungere på markedets vilkår i skarp konkurrence med alt andet, som gør krav på menneskers tid i dag. For- brugerorienterede kirkemedlemmer ændrer løbende vaner, mens kirkeformer le- ver af, at mennesker netop tilpasser sig de kirkelige vaner. Denne konflikt får mange kristne til at trække sig fra fastlåste fælles- skaber og søge mod det mere åbne og nogle gange uforpligtende. For nogle medfører dette opbrud fra kirkens former til et til- svarende opbrud fra kirkens lære til fordel

for en individuelt komponeret tro. For an- dre er zapper-kulturen ikke et opbrud med kristen tro og efterfølgelse, men alene ud- tryk for en nødvendig navigationsstrategi i et samfund i opbrud. Resultatet er tab af evne til at danne og være i langvarige fæl- lesskaber.

I lighed med individualiseringen udgør den informationsteknologiske udvikling en markant udfordring til fællesskabs- forståelsen. Forskere mener, at det, der i udgangspunktet bare var ny teknik har ført til et kulturelt paradigmeskift, som vi næppe aner de fulde konsekvenser af. Den informationsteknologiske udvikling vil med sandsynlighed medføre omvæltninger i vo- res virkelighedsopfattelse og menneskesyn og vil således omkalfatre en række af de be- greber og forståelseshorisonter, som vi i dag tager for givet som noget absolut grundlæg- gende.

Blandt evangelikale har der i udpræget grad været en forståelse af menigheden, hvor man er sammen i det samme rum på det samme tidspunkt på den samme dag – men spørgsmålet er om et statisk fæl- lesskabsbegreb er et kirkeligt grundvilkår – eller er fællesskabsbegrebet et dynamisk begreb der giver mulighed for nytolkninger ind i nye samfundsmæssige sammenhæn- ge? Svaret på det spørgsmål vil for eksem- pel for en stor gruppe af unge være, at vi er nødt til at nytolke fællesskabsbegrebet som en naturlig konsekvens af, at den in- formationsteknologiske udvikling har sup- pleret det fysiske fællesskab med virtuelle fællesskaber som SMS-fællesskaber, cyber- fællesskaber med videre. Denne udvikling har medført, at verden i stadig højere grad er blevet "one single place" med en anden tids- og stedfornemmelsen til følge. Vores forbundethed med andre er ikke længere afhængig af, at vi er samme sted på samme tid.

Disse eksterne forandringer har bidraget til at synliggøre en række problematiske forhold internt i menighederne, ikke mindst fra unge, der kan have vanskeligt ved at spænde over både deres lokalmenigheds særlige former og regler og det hverdagsliv, som i øvrigt udgør deres tilværelse. Det fører ofte til kritik af eller opgør med konformitet i menigheden. Hvad enten vi taler om udlevede åndelige traditioner eller modernistiske forsøg på fornyelse appellerer dette kun i ringe grad til vor tids søgere, såvel inden for som uden for kirken.

Det er ofte vanskeligt for præster og menigheder at følge med i de dybe skift, der ændrer grundlæggende vilkår for at være menighed i dag. Vore systemer er ikke gearret til kontinuerlig efteruddannelse og lederudvikling og tager kun i ringe grad taget fat på de mange udfordringer. Derfor kommer nødvendige forandringer i kirken ofte for sent i forhold til de kulturelle forandringer.

Det skal ikke undre nogen, at også evangelikale menigheder og trosfællesskaber febrilsk søger efter svar på krisen og herved ofte kommer til blot at gøre ondt værre, fordi vi ikke gør os de fornødne overvejelser over krisens omfang og rødder. Vi lever midt i en langvarig overgangsfase, hvor grundlæggende paradigmer for at være menighed er under forandring. Derfor har vi svært ved at finde nyt fodfæste, idet dette først kan komme, efterhånden som de nye paradigmer vokser til. Dette opleves af mange som en smertefuld tid med tab, og hvor man føler sig lammet og ude af stand til at gøre ret meget ved situationen. Selv om evangelikal aktivisme altid hjælper lidt, ændrer det ikke grundlæggende ved, at mange af vore hidtidige systemer ebber ud.

Betyder det, at situationen er håbløs? Nej, slet ikke. Der er ingen grund til at tro, at den levende Gud ikke trofast fører sin

kirke igennem den krise, som vi gennemlever disse år. Men der er samtidig god grund til at tro, at det vil ske gennem dybtliggende forandringer, som vi endnu ikke rigtig kan forestille os omfanget af, og at vi vil komme ud på den anden side som en kirke, der ser meget anderledes ud, om end det grundlæggende kirkesyn ikke er forandret.

Kirkens enhed

Det er en del af Evangelisk Alliances historie at arbejde for kirkens enhed, jf. Jesu ypperstepræstelige bøn i Johannesevangeliet kapitel 17. Evangelisk Alliance blev dannet i slipstrømmen af det nittende århundredes evangelikale vækkelser, som skabte mange nye kirkesamfund og grupperinger – og herved nye splittelser i kristenheden. Evangelikale har en forpligtethed på at aflægge et vidnesbyrd om én Kristus, én tro, én dåb og én kirke – midt i al forskelligheden. Vi tror ikke, at denne enhed betyder en organisatorisk forening eller teologisk enshed i alt. Men vi indrømmer, at sekteriske træk hos os selv ofte har fået os til at frakende sande brødre og søstre i troen deres kristennavn, og at vi derigennem har været et modvidnesbyrd mod kirkens enhed. Der er behov og grundlag for at følge dette kald til enhed med meget større kraft og synlighed i årene fremover.

For Evangelisk Alliance er kirkens enhed er ikke bare et teologisk dogme. Vi søger det bedste i hele den kirkelige tradition, for i traditionen at kunne hente byggesten til det at være menighed i dag. Vi indrømmer, at evangelikale ofte har været haft tendens til en modernistisk metodejagt, som har manglet teologisk, historisk og åndelig dybde og ofte har haft en tendens til kun at regne med den del af kirkehistorien, som vores eget samfund kommer ud af. Men i en tid, hvor alt synes at være i forandring, er der en dyb rigdom i at se, hvordan der i hele

kirkens 2000-årige tradition er prøvede elementer, som kan bidrage til vores kristne og menighedsmæssige identitetsdannelse i dag.

Kirkens enhed og universalitet skal også hjælpe os til at se de mennesker, der af forskellige grunde ikke har fundet eller kan finde sig hjemme i et konkret kristent fællesskab i en struktureret lokalmenighed. Manglende medlemskab af en konkret kirkelig struktur udelukker ikke fra fællesskabet i den universelle kirke. Man er medlem i Guds kirke, dersom man lever i troen på og bekendelsen af den treenige Gud og hans hellige, almindelige kirke. Fællesskabet med den levende Herre og alle de hellige er således ikke begrænset til de konkrete menighedsforekomster. Kirken er et universelt mysterium, som er langt større end dens lokale udtryksformer. Vi tror imidlertid, at en kristen normalt bør være en del af et konkret kristent fællesskab og derigennem styrkes i troen gennem tilbedelse, lytten til Guds ord og den fælles refleksion omkring, hvad det i praksis indebærer at være en efterfølger af Jesus i en tid præget af forandring.

At være i stadig fornyelse

Mere end nogensinde udfordrer de mange forandringer i vores tid os på det reformatoriske princip om kirkens kontinuerlige fornyelse (*ecclesia semper reformanda*). Dette drejer sig først og fremmest om opmærksomst at lytte til Guds kald, til Guds mission i dag: Gud, hvordan inddrager du os i trofast at frembære vidnesbyrdet om Kristus og hans rige i dag? Vores egen kontinuerlige omvendelse til Guds mission i ord, handlen og væren er en vigtig forudsætning for som kirke at kunne aflægge et gyldigt vidnesbyrd om Kristus i en vantro og desillusioneret verden.

Det er Helligåndens værk at udvirke

omvendelse, hellighed og sandt discipelskab hos den enkelte og i menigheden. Vores opgave er i menighedens forkyndelse og liv at arbejde med rammerne for Åndens livslange arbejde med os. Vi vil altid forblive et ufuldkommet fællesskab af brudte mennesker under forvandling i Mesterens smeltedigel. Der er således ingen plads til overlegenhedsfølelser. Den kostbare perle, som vi har fundet i evangeliet, og som vi ønsker at dele med hele verden er ikke vores egen opfindelse, men netop Guds gave. Evangeliet bliver aldrig vores ejendom, men det er os, der er udleveret til evangeliet.

Det almindelige præstedømme

Evangelikale har en stærk tradition for og tro på det almindelige præstedømme. Det er hele Guds folk, som er kaldt til tjeneste for Guds mission. Det er et kald, som først og fremmest skal udleveres i både hverdag og i menighedens fællesskab. Dette kald har med tjeneste at gøre. Gud har udrustet alle med gaver og evner til at være i tjeneste. Både de karismatiske nådegaver (1 Kor 12) og menighedens embeder (Ef 4) er udtryk for Guds udrustning af hele kirken til at være et redskab for Guds rige.

Der er i dag behov for en missional forståelse af at være kirke, som alene er mulig gennem myndige kristne, der med en klar forståelse af kristen efterfølgelse og som trofast hengiver sig til tjeneste for Gud og næsten. Det almindelige præstedømme muliggør mangfoldigheden af samværs- og menighedsformer, begyndende med hvor to eller tre er forsamlede i Jesu navn. At tænke kirke i en multikulturel virkelighed begynder på dette mikroplan.

Analyse af tiden og teologisk refleksion over kirkens væsen er altid vigtig og et håndværk, som kirkelige ledere skal mestre. Men på græsrodsplan afgøres menig-

hedens vitalitet af en levende, fælles vision for det at være menighed i dag. En sådan vision må naturligvis være baseret på god samtidsanalyse og et fælles teologisk ståsted, og den må den være lokal og konkret: Et resultat af lokale kristnes fælles stræben efter at virkeliggøre en missional kirke et givent sted. Det er derfor ikke muligt meningsgivende at formulere én, fælles vision for alle kristne fællesskaber. I det efterfølgende gives derfor kun elementer til en vision for at være en missional kirke i Danmark i dag. Disse elementer kan bruges som udgangspunkter for den lokale samtale om, hvad det vil sige at være 'kirke hos os'.

Kirken er Kristi kirke: Det er elementært, men fundamentalt: Kirken er Kristi kirke. Der er kun én kirke. Alle kirkesamfund og alle kristne tager del i denne ene, sande kirke. Som kirkesamfund og kristne kan vi ikke tage patent på at være kirke, men vi kan alene udlevere os til Kristus og hans kirke ved trofast efterfølgelse i liv og lære. Fordi der kun er én herre, er vi alle tjenere. De mange udtryk for manglende efterfølgelse af Kristi lære, kirkelig magtmanipulation med videre, må ikke tilskrives kirkens Herre og kirkens væsen, men er alene udtryk for, at synd og ufuldkommenhed fremdeles regerer i de menneskeskabte rammer, som konkrete kirkestrukturer er.

Evangelieberetningerne er forbillede for kirkens væsen: Fordi Kirken er Kristi kirke, er en menighed et lokalt udtryk for fortsættelse af den bevægelse, der var omkring Jesus. Beskrivelsen af hans bevægelse, som vi kan læse om i evangelierne, er det ypperligste forbillede for enhver menighed. Det er en bevægelse, som på samme tid er radikalt sandhedssøgende og kolossalt rummelig for mennesker af enhver slags. Dette

er visionen for menigheden som et åbent, autentisk og omsorgsfuldt fællesskab, hvor der er rigelig plads til at søgere kan arbejde med deres tvivl og mange spørgsmål mens de gode nyheder om Guds rige er til stede i rigeligt mål. Det er et globalt samfund af mennesker, der frem for noget andet, har deres identitet i det at være Guds folk, Kristi legeme.

Centrum-orienteret: Kristus er kirkens centrum og dybeste mening og mysterium. Alle befinder sig i en bevægelse hen mod ham eller bort fra ham. Kirkens teologi søger at definere grænser for, hvad der er kirke, og hvad der ikke er kirke. Men samtidig erkendes, at kun Gud kender hjerterne og at den sande kirke er skjult. Dette betyder ikke, at Guds folk er usynligt. Men det betyder, at evangelisk fokus og forkyndelse er på centrum, det vil sige Kristus og ikke på ydre grænsedragninger. Kirken er det sted, hvor alle er på vandring i en fælles søgen mod Kristus i al hans uudgrundelige storhed og kærlighed. Grænserne, som kirkens teologi sætter for liv og lære er pejlemærker, som skal hjælpe os til at orientere os alle i retning af Kristus, mens det alene er op til Gud at afgøre, hvem der er inden for og uden for grænserne.

Guds folk-visionen: Guds folk er kirken og samles undertiden til gudstjeneste i en bygning, som i dansk sprogbrug kaldes kirken. Det centrale er at fastholde Guds folk-perspektivet, ikke institutionelle rammer, der kommer og går. I det multikulturelle samfund vil alene kirken som levende mennesker i forkyndelse og tjeneste, hvor de end er, gyldigt kunne bære evangeliet videre til kommende generationer.

Hjemsted og basis for efterfølgelse: Menigheden er det normale hjemsted for en kri-

sten. Menigheden mødes til gudstjeneste/tilbedelse, for at undervise, samtale og opmuntre hinanden til efterfølgelse af Kristus og for at finde veje til at lade efterfølgelsen udfolde sig i konkret tjeneste i mission og diakoni i den hverdag, som er det primære sted, hvor den kristne virkelighed skal komme til udtryk i alle livets dimensioner.

Forskellig og dog én: Kirketraditioner vil nødvendigvis være forskellige for at evangeliet kan ikklæde sig bolig blandt mennesker i al deres forskellighed. I et stærkt pluralistisk samfund som det danske, skal det ikke undre, at menigheder i stigende grad antager forskellig karakter. Men i al forskelligheden er det den enkelte menigheds ansvar i tro og bekendelse og praksis at gøre sig til en del af Kristi kirke som uforanderligt er én, hellig, universel og apostolisk.

Kirkens organisering: Kristne skal opmuntres til at søge nye, tids- og traditionstro udtryk for det at være kirke i deres kontekst i dag. Eksisterende kirkestrukturer bør indrettes således, at de nye udtryk for kirke ikke marginaliseres, men får rigelig plads og gode relationer til allerede eksisterende kirkelige udtryksformer. Kirkens organisering springer ud af dens væsen og dens mission. Kirken er således både uforanderlig i sin essens og under stadig forandring i sin mission for at kunne forblive tro mod kirkens væsen i en foranderlig verden. Derfor har kirken altid behov for profeter, der kan pege på behovet for opbrud, og apostle der kan føre an i opbygningen af traditionstro, nye udtryk for det at være kirke, og et ansvarligt lederskab der aktivt medvirker til at skabe et miljø, hvor disse tjenester værdsættes og kan udfoldes på en ansvarlig måde. At være lokal menighed i en stærk pluralistisk kontekst fordrer, at det almindelige præstedømme realiseres kompro-

misløst, det vil sige et konkret fællesskab af mennesker, som kan tænke selv og som er handlekraftigt. Det gælder forpligtelsen til lokalt at udforme rammerne for, hvordan man ønsker at være til og tjene som kristne i samfundet. Og det gælder i kristnes opgave med at tolke og forkynde evangeliet ind i deres hverdag. En kirke, der består af levende mennesker kan ikke deponere sin selvforståelse i ydre strukturer og en professionaliseret præstetjeneste, men den kristne tro og tradition bæres igennem forandringstider af det myndiggjorte lægfolk. At være myndigt lægfolk fordrer, at vi lærer kunsten at samtale om det væsentlige.

Tradition og fornyelse: Menigheder lever i den stadig spænding mellem tradition og fornyelse. Spændingen er sund, mens det alene at styre efter tradition eller fornyelse er dræbende. Lokalt menighedsliv må derfor udvikle parallelle strategier, der giver mulighed for at bevare det gode i traditionen, mens der hele tiden arbejdes med den fornyelse, som holder kirken relevant og nærværende.

Lokalmenighed og andre udtryk for kirke: Kirken består af både lokale menigheder og af en række andre former for kirkelige arbejds- og trosfællesskaber, der ser sig selv som et ad hoc-fællesskab eller en tjenestegruppe med særlige nådegaver og opgaver. Nogle af disse fællesskaber kan være små og midlertidige, andre store, internationale og permanente initiativer og organisationer. Begge er udtryk for det at være kirke, og der bør ikke sættes værdi-skel mellem den ene og den anden. Men der er tale om to forskellige tilværelsesformer og funktioner. Lokalmenigheden har oftest været den primære kristne identitetsramme. Udviklingen af det mere alokale netværkssamfund, internetfællesskaber med videre udfordrer

i disse år denne traditionelle forståelse, så der i dag er stor forskel på, hvad den enkelte oplever som den primære identitetsramme for tro og tjeneste. Vi oplever i dag hyppige opbrud fra lokale fællesskaber på grund af arbejdsmarkeds-mobilitet, ægteskabsbrud med videre. Derfor opnår menighedsfællesskaber ofte ikke den dybde, som tidligere tiders livslange relationer naturligt resulterede i. Der bør derfor i vores tid spejdes efter opbygning af tværgående relationer af længere og dybere karakter (fx forskellige former for ordensfællesskaber), som er mere robuste på dette område.

Den nære kirke i familien og andre primærrelationer: Guds folks vidnesbyrd om Guds frelse i Kristus er primært et hverdagsanliggende. Kirken er almindelige samfundsborgere, der er optaget af at omsætte evangeliets vision om Guds rige i ord, handling og væren i netop det samfund, de er en del af. Kirkeinstitutioners fokus må derfor være på udrustning til netop dette. Hjem og familie og andre nære relationer er den primære kirkeinstitution, hvor kristen tro og praksis må slå rod og udfolde sig. Hvis kristen tro og praksis ikke fungerer i disse nære relationer, er mere fjerne kirkeinstitutioners anstrengelser ofte forgæves.

Omvendelse fra selvet til Gud og næsten: Der er i dag en særlig udfordring til at lade troen komme til udtryk i dybtgående omvendelse fra alt, som hindrer bevægelsen imod Kristus og tjenesten for vores næste. Evangeliets kald til efterfølgelse af Jesus må berøre alle dele af vores tilværelse. Den religiøse erfaring, som for nogle opleves som en meget håndgribelig omvendelse og frelse er kun første skridt i en livslang proces, der søger at finde balance mellem sandt engagement i den kultur, som vi er en del af, og dybtgående kritik af og afstandta-

gen fra de elementer i kulturen, som synes at være fjendske over for en kristentroens væsen og menneskeforståelse. Sekularisering og individualisme hører uløseligt sammen. Det betyder, at individualisme ofte fremstilles som en fjende af kristentro. Sandt er det, at individualismen for mange fører til en form for optagethed, som hindrer udsigten til både Gud og næsten. Men den individualistiske orientering er på nuværende tidspunkt et livsvilkår og må som sådan bringes til lydighed hos Kristus. Evangelikal kristendom har lang erfaring med begrebet personlig kristen. Potentialet i denne forståelse må udbygges positivt og vildfarelserne i overdreven personlig fiksering må kritiseres.

Lokalt og globalt i mission: Den mission, der altid begynder lokalt, har et globalt perspektiv. Kristen tro og tjeneste må aldrig lade sig begrænse af nationale og nationalistiske tendenser. Kirken er global og evangeliets fundamentale budskab er, at der ikke længere er forskel på jøde og græker, træl og fri. Dette forpligter kirken på mission i ord og gerning indtil verdens ende.

Skatten i lerkar: En menighed, dens ledere og medlemmer må leve med visionen om at være bærere af Guds budskab om frelse til en verden, der er fortabt uden Kristus. Højere kald findes nok ikke blandt mennesker. Men denne vision må sammenholdes med bevidstheden om, at vi kun har skatten i lerkar. Alt for ofte skygger vore egne systemer og selvoptagethed for det, som er Guds gave. Kun med stor ydmyghed og sober selverkendelse kan dette kald forvaltes ret. Denne skrøbelighed skal være mere end fyndord: Den kirke, som vedholdende må bære vidnesbyrd om og holde fast ved sin tro, må samtidig være det åbne sted, hvor senmoderne mennesker kan få plads

til at leve med og tolke deres usikkerhed. Kirken er af en anden verden, dybest set mystisk og uforståelig for almindelig menneskelig tankegang. Netop dette synes i vores tid at have en særlig betydning for alle,

der er trætte af utilstrækkelige forklaringer og netop har brug for at få sprog for og at kunne leve med ikke-forståelse. Måske er disse nærmere Guds rige end dem, der har svar på alt.

ANNEX: OM LEDELSE

1. Introduktion

Ledelse i praksis og tænkning i evangelikale kontekster er kendetegnet ved det samme forhold, som gælder ekklesiologien; der er på den ene side en fælles selvfølghed blandt evangelikale om lederskab og ledelse som nødvendig for et virksomt kirke- og organisationsliv; og på den anden side ofte en svag sprogliggørelse og teologisk klarhed omkring hvad det nærmere vil sige. Det enkelte evangelikale fællesskab er præget af den embedsforståelse og struktur som det bringer med fra sin egen tradition (luthersk, pentekostal og så videre), samtidig med at der kan identificeres en række fælles træk ved ledelse i evangelikale miljøer.

2. Guds folk - lægfolk og lederskab

Evangelikale har en stærk fornemmelse for kirken som Guds folk, der har en opgave i verden. Det giver kun mening at tale om ledelse i relation til menigheden som Guds folk. Også hos evangelikale, der hører hjemme i en stærk embedstradition, lægges der vægt på det almene præstedømme, og lægledere vil ofte have en central funktion i menighedens liv. Modsat vil evangelikale uden vægt på embedsteologi i praksis ofte have et uformelt embede i kraft af en ledende ældste, som reelt fungerer som præsten. Det generelle billede er således et team af ledere (ansatte og frivillige), der tager et særligt ansvar og udøver ledelsesfunktioner i konkret menighed eller organisation.

3. Aktivisme og foreningskultur

Den evangelikale bevægelse er præget af de ledelsesforhold som kendetegner andre bevægelser fra det tyvende århundredes aktivitetsbaserede foreningskultur med (medlemskab, generalforsamling og bestyrelse). Bevægelser med evangelikal profil er ofte bygget op med en foreningsstruktur, der svarer til lokale idrætsforeninger. Den evangelikale identitet blev udtrykt i en forening af medlemmer, der samledes om opbyggelige aktiviteter. I den sammenhæng blev ledelsen en valgt bestyrelse, der så det som sin opgave at holde lokalerne ved lige og mødeaktiviteterne i gang. I mødet med en postmoderne kontekst har den evangelikale bevægelse erfaret den massive udfordring fra individualiseringen og projektlivsstilen, som harmonerer dårligt med livslang loyalitet mod en forening. Mangelen på frivillige ledere og refleksion over aktivisme og modernistisk organisationsopbygning har således født nye ledelsestendenser i evangelikale miljøer.

4. Udrustende ledelse og discipelskab

Med udgangspunkt i kirken som Guds folk og forpligtetheden på Jesu discipelskabsbe-

faling er er mange evangelikale (gen)optagede af at forstå kirken som lokale disciplerfællesskaber, der gør mennesker til disciple. Der spørges således til hvor vidt møde- og organisationsformer faktisk fremmer den enkeltes evne til at agere som disciple af Jesus i hverdagen. Denne strømning har skabt en (selv)kritisk holdning til møder og aktivisme og et nyt fokus på relationer og netværksfællesskaber. Med denne strømning orienteres ledelse til at være udrustende processer, hvor man vandrer med mennesker og deler troslivet undervejs. Ledelsens fokus er, at mennesker bliver disciple og ledelsens opgave er at agere udrustende og mobiliserende i forhold til lægfolkets selvbevidsthed som disciple. I denne strømning lægges større vægt på fællesskaber i smågrupper og mindre vægt på møder og gudstjenester.

5. Missional ledelse og kirkens apostolicitet

Den evangelikale bevægelses optagethed af global mission har holdt den i kontakt med den apostoliske dimension i kirkens væsen. Missionærerne bragte glædelige og smertefulde erfaringer med tilbage til de evangelikale miljøer som de oprindeligt kom fra og afkristningen i den vestlige kultur tvang evangelikale til at genoverveje kirkens missionsopgave i de kulturkristne lande. Vækkelsesmiljøernes tendens til at ville bevare de troende i mødet med afkristningen er udfordret af det enorme frafald af medlemmer og ledere – også fra evangelikale menigheder og foreninger. At bevare håbet i sådanne udfordringer kræver på en frimodig selvforståelse i kirken af, at Gud har sendt kirken til at være og gøre disciple i enhver tid – uanset hvor kaotisk og usikker landskabet ser ud. Denne frimodighed findes i den evangelikale tradition og bør sammenholdes med en villighed til at lade evangelium og kultur mødes så evangeliet slår gnister. Det kræver også et ydmygt og ærligt opgør med den evangelikale tradition, der hvor fortidens løsninger er nutidens problemer. Det kræver, at evangelikale ledere tør agere som missionærer og formulere og leve evangeliet i nærhed med kulturen.